

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS GINKLŲ IR ŠAUDMENŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-705 19 IR 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Nacionalinė gynybos pramonė yra integrali šalies nacionalinio saugumo ir gynybos dalis, užtikrinanti gynybos priemonių prieinamumą ir didesnę autonomiją priimant sprendimus. Dabartinės geopolitinės ir saugumo aplinkos kontekste itin svarbu sukurti stiprią gynybos pramonę, gebančią užtikrinti nuolatinį ginkluotės tiekimą tiek Lietuvai, tiek NATO partneriams.

Lietuvos gynybos pramonės įmonės gamina įvairaus tipo dronus, šaudmenis, taip pat gali gaminti karinės paskirties sprogmenis, puolamąsias ir ginamąsias granatas, prieštankines ir priešpėstines minas. Tačiau tokie produktai priskiriami A kategorijos ginklams. O griežtas teisinis reguliavimas ir sudėtingos licencijavimo procedūros riboja tokių produktų gamybos plėtros galimybes. Dabar į gynybos pramonę norinčios žengti įmonės yra sunku pradėti verslą, nes neturint jokios produkcijos, nežinant, ar bus kažkas sukurta, jau reikia gauti licenciją, įsirengti patalpas, kurios atitiktų tam tikrus reikalavimus.

Šiuo metu maždaug 80 šalies įmonių norėtų savo veiklą susieti su gamyba gynybos sektoriumi, jos galėtų lengvai gaminti atskiras ginklų dalis ar mechanizmus, kurie patys savaime nei šaudo, nei sprogs, todėl nėra nei ginklai, nei sprogmenys, o greičiau dvejopos paskirties prekės arba karinė įranga. Jeigu tokių dalių policijos ekspertai nepriskiria prie ginklų, tada jokie specialūs reikalavimai kurti ir gaminti tas dalis nėra taikomi. Yra tik reguliuojamas importas, eksportas ir apskaita. Tačiau jeigu tas dalis policijos ekspertai priskiria prie ginklų, tada įmonei, įmonės darbuotojams, patalpoms, dalių ir gaminių apskaitai taikomi specialūs reikalavimai, nustatyti Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatyme ir policijos generalinio komisaro patvirtintame tvarkos apraše. Tų reikalavimų įvykdymas susijęs su didelėmis finansinėmis išlaidomis ne tik įrengimui, bet ir palaikymui, kas nesukelia didelės naštos, jei įmonė turi užtikrintus užsakymus, kurie atpirks visas šias investicijas. Tačiau tai praktiškai neįkandama pradedančiajam verslui, kuris tik kuria ir nežino ar gausis, ar bus paklausus produktas ir ar pelnas atpirks investicijas. Dar didesnė problema, jei įmonė nuosavų patalpų neturi, o savininkas jam priklausančių patalpų nesutinka leisti pritaikyti pagal minėtus reikalavimus.

Todėl būtina keisti teisinį reguliavimą ir supaprastinti licencijavimo procedūras A kategorijos ginkluotės gamybai, ypač atskiroms tokių ginklų dalims, lengvinti taikomas sąlygas Lietuvos gynybos pramonės produktų pristatymui potencialiems pirkėjams užsienyje, įgalinti jau dabar veikiančias įmones įsitvirtinti Europos Sąjungos (toliau – ES) rinkoje.

Atsižvelgiant į anksčiau išvardintas aplinkybes, tikslinga atsisakyti ginklų dalių gamybos licencijavimo, bet išlaikant 2012 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 258/2012 (toliau – reglamentas Nr. 258/2012) numatytus tokių dalių žymėjimus, reikalavimus jų pardavimui, importui ir eksportui. Šis pokytis leis Lietuvoje veikiančioms gynybos ir tradicinės pramonės įmonėms lengviau įsitvirtinti ES gynybos pramonės sektoriuje, didinti Lietuvos eksporto apimtį ir stiprinti vidinius šalies pajėgumus būtinoms ginklų dalims gaminti.

Taip pat atsižvelgiant į tai, kad reglamente Nr. 258/2012 numatytos lengvatinės sąlygos ginklų vežimui testuoti, demonstruoti parodose ir pan., kuomet nesiekama jų parduoti, iki šiol nėra įtvirtintos Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatyme, tikslinga papildyti teisinį reguliavimą ir numatyti reglamentu Nr. 258/2012 leidžiamas lengvatines sąlygas. Tai leistų gynybos pramonės srityje veikiančioms Lietuvos įmonėms didinti gamybos pajėgumus bei užsitikrinti didesnę potencialių užsakymų skaičių.

Tad, siekiant apliepti minėtus tikslus ir uždavinius, parengtas Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo Nr. IX-705 19 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo numatoma atsisakyti ginklų dalių gamybos licencijavimo Lietuvoje, jei

dalys gaminamos jau licencijuotiems ginklų gamintojams. Taip pat numatoma palengvinti galimybes testuoti ir eksponuoti gynybos pramonės gaminius.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Seimo narys Laurynas Kasčiūnas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai?

Pagal šiuo metu galiojantį Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymą Lietuvoje veikiantys ginklų dalių gamintojai, norėdami gaminti ginklų dalis, visais atvejais privalo gauti licenciją verstis ginklų gamyba ir įvykdyti poįstatyminiuose teisės aktuose numatytus reikalavimus – įsirengti ginklų saugyklą, patalpas kuriose bus vykdoma gamyba apsaugoti grotomis, tvoromis, žaliuzėmis, jutikliais, signalizacija, kameromis, ginkluotą reagavimą į signalizacijos suveikimą, kai kuriais atvejais užtikrinti ginkluotą apsaugą. Taip pat privaloma vesti kiekvienos ginklo dalies apskaitą žurnaluose, sukurti ir su policija suderinti gamybos aprašą, nurodyti tiekėjus ir pirkėjus (dar net nežinant kas jie) patikrinti viso personalo sveikatą ir teistumą ir pan. Be to, Lietuvoje veikiantys ginklų dalių gamintojai, norėdami išsiųsti savo gaminamus ginklus į užsienį testavimui, į parodas ar pristatyti galimiems pirkėjams ne pardavimui, turi gauti eksporto licenciją, skirtą ginklų pardavimui. Tai sukuria didelę finansinę ir biurokratinę naštą pradedančiajam gynybos pramonės verslui, kuris dar neturi garantijų dėl investicijų atsiperkamumo.

Sunkumų kyla ir didelėms pramonės įmonėms, kurioms ginklų dalių gamyba nėra pagrindinė veiklos sritis, bet gaunančioms užsakymų iš užsienio ginklų gamintojų jiems pagaminti atskiras ginklų dalis. Kiekviena tokia įmonė turi gauti licenciją ginklų gamybai, įsirengti atitinkamus reikalavimus atitinkančias patalpas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama?

Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad ginklų dalių gamyba yra nelicencijuojama ūkinė veikla, kai Europos juridinis ar fizinis asmuo gamina ne visas pagrindines ginklo dalis teisę gaminti ginklus turinčiam Europos juridiniam ar fiziniam asmeniui. Pagamintos ginklo dalys turėtų atitikti Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 22 straipsnio 3 dalies 1–5 punktuose numatytus reikalavimus, o apie gaminamas dalis būtų informuojama policijos įstaiga, jai pateikiant policijos generalinio komisaro patvirtintą deklaracijos formą, kurioje būtų nurodomas ginklų gamintojas, kuriam gaminamos ginklo dalys, ir šių dalių kiekis. Deklaracijos formos pateikimo tvarką nustatytų policijos generalinis komisaras.

Toks reguliavimas į gynybos pramonę norinčioms žengti įmonėms leistų lengviau pradėti veiklą, nepatiriant didelių pradinių investicijų. Atitinkamai tokios įmonės galėtų daugiau resursų skirti inovatyvių produktų kūrimui.

Taip pat siūloma, nustatyti, kad ginklų, jų dalių ir šaudmenų eksportas siekiant nustatyti jų tinkamumą, remontuoti arba eksponuoti jų neparduodant, su sąlyga, kad eksportuotojas pagrindžia, jog šie šaunamieji ginklai jam teisėtai priklauso, būtų vykdomas pagal laikinojo išvežimo procedūras ne ilgesniam nei 3 mėnesių laikotarpiui. Jeigu ginklai, jų dalys ir šaudmenys išvežti pagal laikinojo išvežimo procedūras, būtų sunaikinti, jie nebūtų grąžinami, tačiau policijos įstaigai turėtų būti pateikiama policijos generalinio komisaro patvirtinta sunaikinimo deklaracijos forma. Deklaracijos formos pateikimo tvarką nustatytų policijos generalinis komisaras. Policijos įstaiga tokią eksporto licenciją išduotų per 5 darbo dienas.

Siūlomas reguliavimas leistų ginklų gamintojams lengviau išvežti ne pardavimui savo gaminamus produktus į kitas ES šalis, dalyvauti parodose, leisti potencialiems pirkėjams, tarp kurių ir kitų ES šalių karinės pajėgos, išbandyti jų gaminamus produktus, taip išplečiant galimų pirkėjų tinklą.

Siūloma, kad teikiamas priimtas įstatymas įsigaliotų 2025 m. liepos 1 d., kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija spėtų pasirengti įstatymo įgyvendinimui ir parengtų reikiamus poįstatyminius teisės aktus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta?

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai?

Įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai?

Įstatymas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes, liberalizavus ginklų gamybos licencijavimą, palengvinus galimybes testuoti ir eksponuoti gaminamą ginkluotę, nes sumažės biurokratinių procedūrų skaičius, bus sudarytos palankesnės sąlygos pradedančiajam gynybos pramonės verslui, kuris finansiškai gali būti nepajėgus įvykdyti licencijuotiems ginklų gamintojams taikomus reikalavimus, nes dar neturi užsitikrinęs užsakymų, kurie atpirktų visas investicijas. Tai aktualu ir pramonės įmonėms, kurioms ginklų dalių gamyba nėra pagrindinė veiklos sritis.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą: kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios?

Priėmus Įstatymo projektą, kitų teisės aktų priimti, keisti ar pripažinti negaliojančiais nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka?

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra sąvokų ar jas įvardijančių terminų, kuriuos reikėtų įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus?

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti?

Įstatymui įgyvendinti policijos generalinis komisaras iki 2025 m. birželio 30 d. turės patvirtinti deklaracijos formą, kurioje ginklų dalių gamintojai turės nurodyti ginklų gamintoją, kuriam gaminamos ginklo dalys, ir šių dalių kiekį, taip pat nustatyti tokios deklaracijos pateikimo tvarką. Taip pat policijos generalinis komisaras iki 2025 m. birželio 30 d. turės patvirtinti sunaikinimo deklaracijos, kurioje turės būti nurodomi pagal laikinojo išvežimo procedūras išvežti ginklai, jų dalys ir šaudmenys, kurie buvo sunaikinti, formą, taip pat nustatyti tokios deklaracijos pateikimo tvarką.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)?

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis.

„Ginklai ir šaudmenys“, „ginklų dalys“, „ginklų dalių gamyba“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.